

Vård- och underhållsplan för lös konst i Nacka kommun – del 6 Kort version

Inventering av 174 konstverk i skolor

Av Beata Holmberg och Helena Strandberg

2021-07-30

Konstverk på Nacka gymnasium av Knut Gruva

Innehåll

Bakgrund	3
Inledning.....	3
Tidigare rapporter	3
Lös konst i Nacka kommun.....	4
Urval av konstverk för inventeringen.....	4
Angiven prioritet för åtgärder	4
Samlad bedömning	6
Inventerade verk i skolor på Sicklahalvön i Nacka	6
Omärkt konst.....	6
Vem är ansvarig för konsten på skolorna?.....	6
Tillkomna verk som hittats eller verk som saknats tidigare.....	6
Tillstånd och åtgärder.....	7
Akuta åtgärder prio 1	7
Skador i media/teknik	7
Skador i underlag.....	8
Bristfällig inramning	8
Bristfällig upphängning.....	9
Dålig placering/miljö	9
Uppdatering av konstregister, dokumentation.....	9
Regelbundet underhåll.....	10

Bakgrund

Inledning

Sedan 2014 har Helena Strandberg Konservator AB utfört Vård- och underhållsplaner (VoU) för offentliga konstverk i Nacka kommun. Dessa skadeinventeringar med åtgärdsförslag har utförts i 5 etapper och har varit inriktade på den fasta konsten i kommunen som huvudsakligen är placerad utomhus. Denna konst VoU för dessa konstverk finns redovisade i 5 rapporter, se nedan.

Nu under 2021 har projektet att inventera den lösa konsten inom kommunen påbörjats. Som en första etapp har VoU för den lösa konsten i skolor på Sicklahalvön inventerats. Uppdraget har utförts av Helena Strandberg Konservator AB på uppdrag av Nacka kommun, genom konstsekreterare Nanna Leth. Inventeringar av konst och rapportskrivning utfördes av konservator Beata Holmberg (HSKAB). Helena Strandberg (HSKAB) administrerade, var rådgivande vid inventering, och deltog i rapportskrivning och riktlinjer för projektet. Papperskonservator Lotta Möller (Lotta Möller Papperskonservator AB) konsulterades kring några frågor angående konst på papper. Inventeringsarbetet utfördes mellan mars och juni 2021.

Vid efterforskning av konsten på Sicklahalvön så saknades 15 konstverk på Skuru- och Duvnäs skola och det fanns anledning att undersöka om dessa fanns på Saltängens förskola. Inga av de saknade verken hittades, däremot hittades 13 andra verk som inventerades på skolan. Verken redovisas inte i denna VoU men dokumentation och fotografier finns bevarade för senare en senare etapp av VoU. Vi bifogar istället en lista på dessa verk.

Tidigare rapporter

Vård- och underhållsplan för offentlig konst i Nacka kommun. Inventering av 27 konstverk. Av Helena Strandberg, 2014-03-04. (Del 1).

Vård- och underhållsplan för offentlig konst i Nacka kommun – del 2. Inventering av 18 konstverk i skolor. Av Helena Strandberg, 2015-05-15.

Vård- och underhållsplan för offentlig konst i Nacka kommun – del 3. Inventering av 63 konstverk i skolor. Av Helena Strandberg, 2016-10-20.

Vård- och underhållsplan för offentlig konst i Nacka kommun – del 4. Inventering av 36 konstverk i förskolor. Av Beata Holmberg och Helena Strandberg, 2017-12-01.

Vård- och underhållsplan för offentlig konst i Nacka kommun – del 5. Inventering av 2 konstverk i rondeller. Av Helena Strandberg, 2019-01-15.

Lös konst i Nacka kommun

Nacka kommuns konstsamling är en samling av mobil konst, som också kallas lös konst. Med lös konst avses den konst som lätt kan flyttas och bytas ut och som inte är skapad för en speciell plats. Konstsamlingen består av ca 2 234 konstverk som har köpts in under utställningar, genom gallerier och direkt från konstnärer sedan 1950-talet i ett flertal tekniker som måleri, fotografi, skulptur, video och ljud. Konsten lånas ut till kommunalt finansierad verksamhet oavsett huvudman. Prioriterad inriktning för utlåning är verksamhet för barn, ungdomar och äldre. Regler för lån ur konstsamlingen finns i ett dokument på Nacka kommuns hemsida. Ansvarig för inköp och vård av konstsamlingen är den aktör som kulturnämnden i Nacka kommun tecknat avtal med. Kontaktperson för verksamheten är konstsekreterare Nanna Leth.¹

Urval av konstverk för inventeringen

På grund av den pågående Coronapandemin valde vi att börja med att inventera lös konst i skolor som fortfarande var öppna och inte på äldreboenden som hade restriktioner och besöksförbud under vintern 2021. Dock fanns vissa begränsningar i tillgänglighet även vid skolorna.

Den lösa konsten på skolor är en samling på ca 400 verk. Ett urval av nio skolor centralt belägna på Sicklahalvön valdes för den första etappen av VoU. Enligt en lista från Nacka kommuns konstsamling skulle ca 151 konstverk finnas utplacerade på de nio skolorna. (Lista över lös konst på skolor, Sicklahalvön i Nacka, word-dokument från Nacka kommun 2021-01-22).

151 konstverk eftersöktes enligt listan av verk som kommit oss tillhanda. Av dessa verk saknades flera (varav flera uppgivits som "saknas sedan tidigare" på listan). Glädjande nog så hittades flera andra verk som tillhör Nacka kommun och som inte fanns med på listan. Det totala antalet inventerade verk blev därför 174 verk. Resultatet av eftersökningen rapporteras nedan under "*Sammanfattning av inventeringen*" och "*Samlad bedömning*".

Angiven prioritet för åtgärder

Vid inventeringen av konstverken har en bedömning gjorts med avseende på bevarandet av konstverken där prioritet för åtgärder anges från 1-3.

- 1 är akuta åtgärder. Det rör t ex trasiga verk och verk med mycket färgbortfall.
- 2 är åtgärder som bör utföras inom en överskådlig framtid. Det gäller t ex åtgärder som konservator, eller rammakare bör åtgärda eller registrering/dokumentation och återlämning av konstverk.

---

¹ <https://www.nacka.se/uppleva--gora/kultur-och-museer/konst2/nackas-konstsamling/>

- 3 är åtgärder som inte anses nödvändiga för bevarandet men som kan anses nödvändiga av andra orsaker. Hit kan hänföras registrering/dokumentation, rammakarinsatser, och regelbundet underhåll.

Förslag på vilken typ av kompetens som kan vara lämplig för att lösa uppgiften har också angetts. Förvaltaren av konsten, dvs Nacka kommun, som har tillgång till register och databas och bildkompetens anges för vissa uppgifter. Konservator, ibland med olika specialistkompetens i skilda material, anges för att utföra olika åtgärder. I andra fall kan det vara aktuellt att anlita t ex rammakare. Underhållsåtgärder kan i begränsad omfattning utföras av skolans personal.

Samlad bedömning

Inventerade verk i skolor på Sicklahalvön i Nacka

151 konstverk eftersöktes enligt den lista av verk som kommit oss tillhanda från Nacka kommuns konstsamling (word-dokument från Nacka kommun 2021-01-22).

Av dessa saknades 29 verk, som trots eftersökningar genom intervjuer och sökande i förråd och övriga lokaler inte kunde återfinnas. 15 verk av dessa hade också uppgivits som *"saknad vid inventering"* och *"saknas sedan tidigare"* i den tillgängliga listan på verk och har troligtvis saknats länge.

Glädjande nog så hittades 23 verk som tillhör Nacka kommun som inte fanns med på inventeringslistan. Sammanlagt inventerades alltså 174 konstverk totalt. Nedan följer de skolbyggnader där konstverken besiktigas.

Omärkt konst

Vissa konstverk saknar märkning från Nacka kommun, vilket också kan vara en anledning till att konstverken kommit bort och inte hittats på vissa skolor. Några verk utan märkning är tavlor och andra är skulpturer, t.ex. en bronsskulptur på Eklidens skola som tidigare saknats enligt lista men under inventeringen hittades. Personal som har letat efter konstverk på skolorna söker alltid efter en stämpel eller märkning från Nacka kommun. Utan ett inventarienummer eller märkning från kommunen är det svårt för personal att veta att konstverken tillhör kommunen.

Vem är ansvarig för konsten på skolorna?

Vid de skolor där det är tydligt vem som har i uppgift att se till konsten på skolan har det varit enklare att hitta konstverken. Det kan vara en vaktmästare, rektor, biträdande rektor, enhetschef, eller administrativ chef som har ordning på konsten med listor. Om den ansvarige varit konstintresserad har sökandet efter konstverken underlättats avsevärt.

Vid vissa skolor där ingen tycks ha ansvar har det varit väldigt svårt att hitta all konst. Vaktmästare och lärare har intervjuats för att spåra konsten, men trots vårt letande i alla möjliga rum har det varit svårt att veta var konsten tagit vägen och att hitta den.

Tillkomna verk som hittats eller verk som saknats tidigare

Totalt 23 konstverk hittades som inte fanns med på listan från Nacka kommun. Dessa verk besiktigades. 5 av dessa verk har en märkning från Nacka kommun men saknar inventeringsnummer. Vissa av verken saknar även information om konstverket, som konstnärens namn och årtal. 7 verk som angavs som saknade på listan hittades också på skolorna.

Tillstånd och åtgärder

En sammanfattning av inventeringen har beskrivits i Tabell 1 ovan. Den högsta graden av prioritet för varje konstverk anges i tabellen (olika åtgärder kan ha olika prioritet).

Akuta åtgärder prio 1

18 av de 174 inventerade konstverken behöver akuta åtgärder.

7 verk (0983, 1715, 1717, 1718, 1816, 2194, 2235) har trasigt eller saknar glas helt. Dessa verk behöver prioriteras eftersom konstverken riskerar att utsättas för fler skador utan skydd av glas. Några av tavlorna finns förvarade i källarförråd där det också finns risk att de kan få fler skador eller komma bort. Flera av verken har redan skador i tryck och papper, som materialbortfall. I samband med att ett nytt glas monteras kan också konserveringsåtgärder av papper utföras, även byte av monteringsmaterial (bakstycke, tejp och passepartout) till syrafria material.

5 verk (0727, 0733, 1019, 1036, 1100, 2047) har omfattande skador i måleri med krackelerat och sprucket färgskikt, färgbortfall och lösa färgflagor. Dessa har också dukar som är buckliga och lösa, ett verk har även en stor reva i duken. Skadorna anses vara akuta och behöver åtgärdas snart för att inte de ska förvärras och att större delar av verken förloras.

Verk nr. x som saknar inventeringsnummer, av Li Sook So, saknar en stor del av konstverket och montering för att kunna hängas upp. Detta verk har fått hög prioritet eftersom det finns stor risk att konstverket kommer bort utan montering och med inventeringsnummer. Konstverket behöver omhändertas av Nacka kommun för vidare åtgärder. Detta gäller även ett till verk nr. x., en skulptur av gips av oidentifierad konstnär. Nacka kommun behöver först framförallt ta reda på om konstverket tillhör konstsamlingen och därefter behöver vidare konserveringsåtgärder utföras då verket är mycket skadat. Verk 1019, på Skuru skola, behöver också återlämnas till Nacka kommun, då det både har en dålig placering på ett golv i ett musikförråd med instrument och högtalare samt har stora skador i måleriet.

2 verk har akuta åtgärder som kan åtgärdas av skolorna. Verk 1049, på Duvnäs skola, hänger på en spik som sitter väldigt lös i väggen. Det är en enkel åtgärd men med hög prioritet eftersom det finns risk att tavlan faller ned i golvet och skadas. Verk 0984 på Sickla skola har en dålig placering, då konstverket hänger inne på en toalett och ovanför en toalettstol. Tavlan behöver flyttas till en bättre plats eftersom det finns risk för fuktskador.

- Utför alla prio 1 åtgärder snarast.

Skador i media/teknik

Media och teknik beskriver konstverkets skador i måleri, skiss och tryck. 50 av verken har dessa skador. Skadorna förekommer främst i oljemåleri där de vanligaste skadorna är sprucket och krackelerat färgskikt, flagning och färgbortfall. Skadorna finns ofta då konstverket har duk som underlag och då den är lös, bucklig eller har deformationer. De flesta verk med skador i färg är äldre

konstverk från 1920-tal och 1950-70-tal. Även grafiska verk har skador i trycket. Vanligaste orsaken till skadorna är att pappret är skadat, som revor, materialbortfall eller att trasigt glas har nött bort trycket. Om skulpturer har ytliga skador som damm, smuts eller materialbortfall har de också fått en markering i denna kategori.

- Skador i media/teknik ska åtgärdas av konservator med lämplig kompetens.

Skador i underlag

Underlag beskriver papper, duk eller pannå. 57 verk har skador i underlag och förekommer i både material som i måleri av olja, akryl, akvarell och gouache/tempera, i teckningar av tusch, blyerts och pastell samt i grafiska verk som litografi, träsnitt och torrnål. Konstverken är från 1920-talet fram till 1990-talet. Vanliga skadorna i underlag är missfärgningar, fläckar, revor, hål och saknade delar. Duken eller pappret kan också vara vågig/bucklig, deformerat eller sitta löst i sin inramning.

- Skador i underlag ska åtgärdas av konservator med lämplig kompetens.

Bristfällig inramning

Inramning beskriver konstverkets montering av ram, glas, passepartout och bakstycke. Bristfällig inramning är den vanligast uppkomna skadetypen, där 107 av verken behöver åtgärdas. Det gäller verk av både måleri och konst på papper från alla årtal. Anledningen till att så många konstverk har bristfällig inramning beror på att de flesta som har ram är monterade med syrahaltiga monteringsmaterial vilket leder till en ökad nedbrytning av organiska material som papper. Detta är tydligt att se då bakstycke, passepartout och tejp har missfärgats och gulnat. Ibland är det även synligt då konstverket har missfärgats av sin montering.

Andra skador gällande bristfällig montering kan vara saknat eller trasigt glas, lös inramning och/eller passepartout, eller bakstycke som sitter löst. Då konstverket inte sitter fast i sin montering kan dessa skador orsaka materialskador.

Många konstverk har även skador i ram, då färg eller trä är bortnött. Dessa skador har fått prioritet 3 i åtgärder eftersom det är en estetisk åtgärd och inte är nödvändiga att utföra för bevarande av själva konstverket.

- Åtgärder för bristfällig inramning kan utföras av rammakare. I vissa fall i kontakt med konservator eller av konservator.
- Vid byte av montering ska viktig information som suttit på tidigare bakstycke sparas och ev. monteras på nytt bakstycke eller sparas för dokumentation. Det är även viktigt att konstverken får ny märkning från Nacka kommun med inventarienummer, årtal och information om konstverket.

Bristfällig upphängning

11 verk har bristfällig upphängningsanordning, vilket förekommer främst hos oljemålerier. Det kan vara ett konstverk som har en vajer som behöver bytas ut, som är av ett mindre stabilt material, som textil eller plast, eller en metalltråd som har försvagats. På flera verk sitter upphängningsanordningen i spänramen istället för prydnadsramen. Dessa anordningar behöver egentligen flyttas till prydnadsramen för mindre risk att konstverket skadas. Vid inventering har upphängning i vägg kontrollerats och de flesta konstverk hänger på stabila skruvar ordentligt inskruvade i väggen.

För att få en bra upphängning är det viktigt att skruvöglorna är väl inskruvade, att vajer eller ståltråd används istället för snöre, och att krok eller skruv sitter ordentligt i väggen. Spikar, krokar och vajrar ska kontrolleras att de är kraftiga nog att hålla uppe konstverket.

- Åtgärder för bristfällig upphängning kan åtgärdas av vaktmästaren på skolan eller av rammakare.

Dålig placering/miljö

53 konstverk behöver byta placering. Det gäller främst konstverk som förvaras i källarförråd, då de antingen behöver åtgärdas för att kunna hängas upp eller verk som skolan inte anses ha plats för och vill lämna tillbaka till Nacka kommun. Det kan också vara verk som är upphängda men har en placering där det finns risk att de utsätts för skador. Det kan vara konstverk som hänger på en plats där det finns risk att de faller eller utsätts för starkt solljus eller belysning som kan skada verket.

Åtgärder för direkt solljus kan vara att antingen flytta in verket i rummet, sätta upp en gardin i fönstret eller sätta upp solfilm med UV-skydd på fönsterglasat. För att åtgärda stark belysning är det viktigt att byta lampan till led (eftersom avger UV- och värmestrålning vilket är skadligt för konstverken) och att inte ha starkare än 75 lux. Om det är spotlight kan även lamporna riktas bort från konstverket så att det inte behöver utsättas för stark belysning dagligen.

- Åtgärder för omplacering kan utföras av vaktmästare på skolan efter dialog med Konstsamlingen.
- Konstverk som skolan inte vill ha kvar ska återlämnas till Nacka kommun.

Uppdatering av konstregister, dokumentation

67 verk av totalt 174 verk behöver uppdateras i konstregistret. 29 av dessa verk saknades vid inventeringen och bör anges som saknade. 7 verk angavs som saknade på listan från Nacka kommun men hittades vid inventeringen vilket bör anges. 23 verk fanns inte med på listan och bör registreras den information som angetts i VoU. 8 verk bör uppdateras av andra skäl (material, namn mm).

Konstverk som nu hittats och inte finns registrerade i Nacka kommun (23 verk) bör utredas närmare om de tillhör konstsamlingen. I de fall konstnärens signatur är otydlig och annan information saknas om verket på bakstycket så bör mer information om verket eftersökas.

Alla de verk som inte är märkta och som saknar inventarienummer eller stämpel från Nacka kommun bör märkas.

- Registrering, märkning, och eftersökning av information om hittade konstverk.
- Uppdatering av register med info från VoU
- Registrering av alla konstverk i en databas som är mer hanterbar och tillgänglig än den befintliga.

Regelbundet underhåll

Flera verk som är upphängda har damm, smuts och fläckar. Upphängda verk kan regelbundet underhållas av skolpersonal genom lätt tor rengöring och i vissa fall försiktigt med våtrengöring.

- För avlägsnande av damm används dammvippa eller mjuk pensel. Se bara efter så att det inte finns lösa färgflagor eller andra ömtåliga partier som kan råka följa med eller skadas på annat vis. Tavla med glas kan försiktigt rengöras med mikrofibertrasa.
- För att avlägsnande av smuts och fläckar på glas används lätt fuktad mikrofibertrasa.
- Måleri utan glas med fläckar ska åtgärdas av konservator med lämplig kompetens.

